

כנס עדאלה לסטודנטים למשפטים על אסטרטגיות משפטיות בהכנת תיקים

כתבו וצילמו: מוחמד מוחסין ואטד ומנאל עבאוו

יותר מ-95 סטודנטים למשפטים מכל רחבי ישראל השתתפו בכנס של שלושה ימים שאירגן מרכז עדאלה בגבעת חביבה, תחת הכותרת "אסטרטגיות משפטיות בהכנת תיקים לבתי משפט". בכנס הרצו כמה עורכי דין בכירים, ובהם עו"ד אביגדור פלדמן, עו"ד ריאד אל-אניס ועו"ד לאה צמל, מומחים בתחום המשפט הפלילי. עו"ד דנה בריסקמן ממחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה דיברה על ייצוג בבג"ץ. הסטודנטים גם שמעו הרצאות של עו"ד חוסיין אבו חוסיין, עו"ד אוסאמה סעדי וחברי הצוות והנהלה של עדאלה, וביניהם ד"ר האלה חורי, מרצה למשפט פלילי בינלאומי, עו"ד סוהאד בשארה, עו"ד סוהאד אגא ועו"ד חסן ג'בארין. עו"ד ג'בארין, מנכ"ל עדאלה, פתח את הכנס בהרצאה שבה דן בצורך במעבר מטענה כללית לטענה ספציפית מאוד בתיק משפטי. הוא דיבר על אסטרטגיות בהכנת תיקים לדיון בבג"ץ, ובעיקר תיקים שענינם זכויות אדם, והתמקד במצוקתם של הערבים הבדווים החיים ביישובים לא מוכרים בנגב. ג'בארין הדגיש את הצורך בהתמקדות בהיבטים האנושיים והחברתיים של תיקים והסביר כי אין להעלות דווקא את ההיבטים הפוליטיים בבתי המשפט. הוא הוסיף כי "בהכנת תיקים הכרחי להביא מסמכים ותיעוד ולפרט עובדות, כדי לשכנע את השופטים".

ההרצאות עסקו במגוון רחב של נושאים וסוגיות, כמו אסטרטגיות משפטיות בבניית תיקים בתחומים משפטיים שונים – פלילי, חוקתי, מינהלי וביטחוני – וכן בשימוש בחוק הישראלי ובמשפט הבינלאומי בתיקים הנוגעים לכיבוש. הרצאתו של עו"ד ריאד אל-אניס עסקה באסטרטגיות בהכנת תיקים במישור הפלילי. הוא הדגיש כי חשוב שעורכי דין יטפלו בתיקים כאילו מדובר בסוגיות אישיות שלהם ויעניקו ללקוחותיהם את הייצוג הטוב ביותר, גם אם אינם מזדהים עם הלקוח. עו"ד אל-אניס הדגיש גם, כי חובתו של עורך דין לשכנע לחלוטין את לקוחותיו כי יש להם זכות להביא את דעותיהם ועדויותיהם לפני בית המשפט ושלפעמים שמירה על שתירה עלולה לגרום נזק להגנה על הלקוח.

המרצים שמו דגש על הצורך בהגשת תביעות, כדי לחולל שינוי חברתי בכל התחומים. שנים של מאבקים משפטיים הביאו לשינוי מוחשי, גם אם לא מספיק, בתנאי החיים של הערבים בישראל. עם זאת, יש להמשיך במאבק, בעיקר בהתחשב בהפרות חסרות ההצדקה של זכויות האזרחים הערבים, בין אם בתחום התכנון והבנייה ובין אם בתחום הביטחוני ובכל התיקים המעוררים דילמה משפטית במדינה שחיה מתנהלים מתוך עמדה של שמירה על "הביטחון". עורכי הדין אוסאמה סעדי וחוסיין אבו חוסיין דיברו על הקשיים בעבודה על תיקים בסוגיות ביטחוניות, שבהם פרטים בסיסיים ומידע חיוני נותרים חסויים ואינם נמסרים לסניגורים, באמתלא של צורך בשמירה על חשאיות והגנה על ביטחון המדינה. הם גם שפכו אור על חוקים שרירותיים הנוגעים למעצרים מינהליים, שאומצו על ידי המדינה באופן גורף – שוב באמתלא של שמירה על הביטחון.

ד"ר האלה חורי הטעימה את החשיבות והצורך של הסתמכות על המשפט הבינלאומי כדי להבטיח זכויות. המשפט הבינלאומי הוא הבסיס להעמדה לדיון של אנשים שביצעו פשעי מלחמה. השופט בדימוס ראיך ג'רג'ורה נשא את ההרצאה המרכזית בכנס, שבה דיבר על אסטרטגיות משפטיות בהכנת תיקים מהזווית של בתי המשפט. ג'רג'ורה טען כי עורך דין מצליח הוא משפטן הקשוב לפרטי התיק, לומד את התיק ביסודיות לפני ההופעה בבית המשפט ומודע לכל העובדות הקשורות בתיק. ביום המסכם של הכנס התחלקו הסטודנטים לקבוצות ועבדו בסדנאות. את הסדנאות הנחו והבה בדארנה מעמותת סאות אל-עמל (קול העובד), עורכות הדין סוהאד בשארה וסאוסן זהר מעדאלה ועורכת הדין עביר בכר.

ואליד עבד, סטודנט מהכפר בענה שהשתתף בכנס, אמר: "הפקנו הרבה מהפעילויות בכנס, התוודענו לעורכי דין ולמרצים בכירים ולמדנו מהניסיון שלהם. הכנס יעניק לסטודנטים כלים לעבודה בבתי המשפט בעתיד. אבל החשוב מכל היה הקשר שנוצר בין אזרחים פלסטינים בישראל". ראוי פואד סולטאני, סטודנט מטירה, הבהיר כי "המיעוט הערבי במדינה סובל מאפליה חוקית ומשפטית בוטה. ימי עיון כמו אלה שעברנו כאן מספקים לסטודנטים למשפטים הזדמנות לקרב את עצמם למציאות החוקית והמשפטית של הערבים ולהשיג מידע על הדרכים שבהן אפשר להתמודד עם האי צדק הזה. הם גם מספקים לך מנגנונים להופעה בבתי המשפט ואמצעים להתמודדות עם מקרים משפטיים שונים. הם משפרים את הביטחון העצמי של עורך הדין ומציידים אותו ביכולת ובביטחון הדרושים כדי להופיע לפני בתי המשפט".

ראויה מוחמד הנדקלו, סטודנטית מהכפר ג'ת במשולש, אמרה: "אתה מרגיש חלק מהעם הערבי, מכיוון שיש ארגונים שיכולים לעזור לך לצמוח ולפתח את אישיותך. הם מספקים לך מידע ואמצעים להתמודדות עם מערכת המשפט הישראלית ונותנים לסטודנטים הזדמנות להשמיע את קולם, ללמוד עם עצמם ולהיות בקשר עם הקהילה שאליה הם משתייכים. בכנס שיפרנו את כישורינו בכל הנוגע לעבודה עם חוקים – ובעיקר אלה שיש להם היבט פוליטי או אלה שמתייחסים לערבים. נעשינו בטוחים בצורך לא לבלבל בין סוגיות משפטיות לשאלות פוליטיות כשדנים בתיק בבית המשפט". לדברי חדיל פהום, סטודנט מנצרת, "האמונה השלטת בחברה שלנו, כאילו עורכי דין הם אנשים לא ישרים, התפוגגה בכנס ובהרצאות. למעשה, ההיפך הוא הנכון. עורך דין צריך לפעול באופן פתוח ועליו להשתמש בעובדות ובמסמכים כשהוא מכין תיקים לדיון בבית המשפט, ולכן עליו להסתמך בראש ובראשונה על כנות ועל אמון בינו לבין הלקוח. ימי עיון כמו אלה תורמים ליצירת עתודות של עורכי דין מקצועיים, שביכולתם לעמוד לפני בתי המשפט בביטחון ובגאווה. הכנס יצר אצלנו מודעות לצורך להסתמך על היבטים משפטיים ואנושיים, וכן על העובדות, בגיבוש אסטרטגיה לבניית תיקים".